

KOMUNIST

LIST SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE - KOMUNISTA CRNE GORE

jul 2007

cijena 0,50 evra

JUNSKO – JULSKA SLAVNA PODSJEĆANJA

Kome to ne odgovaraju junsko – julska podsjećanja iz perioda 1941 – 1945. godine, kada je naš slobodarski narod vođen KPJ i Crne Gore dizao ustanak protiv okupacije i fašističkog ropstva najmračnije prošlosti 20 vijeka? Onima, nažalost, koji danas vladaju Crnom Gorom i svim republikama i žele da sruše sve što nas podsjeća na socijalističku revoluciju. Oni uspijevaju u uništenju materijalnih tekovina i trenutnim ukidanjem radničke klase i njene samoupravne vlasti, ali nikako i svijesti pojedinaca,

o tome da je socijalizam imao emancipatorski karakter za čovjeka i društvo. U tome se nalazi klica otpora koja će se razviti u snagu prevazilaženja svih protivurječnosti sadašnjeg okupacionog – kolonijalnog tranzicionog ropstva.

Sadašnja vlast u Crnoj Gori, kakve ironije, i najslavniji dan 13. jul 1941. godine Dan ustanka želi da zamijeni u „Dan državnosti“ kada su Velike sile s kraja 19. vijeka priznale crnogorsku državu. Kao da su Crnogorci kroz vjekove čekali da ih neko prizna, pa da postanu država.

Narod se pita, a unaprijed zna, kome li se to aktuelna vlast umiljava kada datume iz perioda 1941. – 1945. omalovažava ili pokušava da zamijeni drugim (starostavnim) sadržajima?

Za nas komuniste koji smo ponosni na komunističku prošlost, 13. jul je samo Dan ustanka Crnogorskog naroda u kojem su učestvovali svi naši preci bez obzira na kojoj su se strani poslije našli iz subjektivnih i objektivnih razloga. Ustanak je organizovala KP kao jedina partija toga doba koja je smatrala da treba dati otpor fašističkom okupatoru. Već 4. jula 1941. godine partijsko rukovodstvo je u Beogradu donijelo i preko svojih delegata prenijelo poruku narodu da se diže na ustanak. Partijska linija je bila jasna, a pojedini delegati su je realizovali sa različitim intezitetom, a u Crnoj Gori i uz samovolju koja se negativno odrazila na tok NOB-a. Ali je to veliki datum koji simbolizuje i spomenik heroja na Gorici pod nazivom „Partizanu borcu“, odnosno onima koji su julske poruke najbolje razumjeli. Zato će komunisti 4. jul, 13. jul, 13. jun, 29. novembar i 22. decembar slaviti kao svoje praznike i ići na slavna mjesta NOB-a i socijalističke revolucije da se inspirišu za pronalaženje novih puteva u socijalizmu pod geslom „Kako dalje?“.

Zvuči paradoksalno, ali je istinito, da se neke partije danas, koje su formalno izrasle iz KP i SKJ, objektivno nalaze na suprotnim pozicijama od ideala socijalizma, a one druge, sa formalno suprotnih pozicija, u opoziciji, deklarativno se zalažu za sve ono što je ideal najhumanijeg socijalizma. Nešto se muti, predstrojava, pa neka bude na opšte dobro. Možda je i to put ka opštem ujedinjenjenju, da ne kažemo pomirenje.

**Ovoga puta, SKJ – KCG čestita 13. jul
kao veliki i istorijski nezaboravni Dan ustanka
crnogorskog naroda 1941. godine, svim narodima,
naorodnostima i etničkim grupama koji žive u
Crnoj Gori.**

ČETVRI JUL – DAN BORCA

Četvrti jul je jedan od najznačajnijih istorijskih datuma KPJ (SKJ) koji je u znaku neizmjerne zahvalnosti velikog priznanja borcima NOR-a i socijalističke revolucije proglašen za „Dan Borca“. U socijalističkoj Jugoslaviji - u vrijeme srećnih dana, Dan Borca obilježavan je i proslavljan na dostojanstven način. Obilježavan je odavanjem dužne pošte i priznanja jugoslovenskim borcima za slobodu (oko 305.000) pali na bojnim poljima širom zemlje, a proslavljan je u znak pobjede nad fašizmom.

Međutim, izvođenje antisocijalističke revolucije, uspostavljanjem najnižeg oblika i stepena kapitalizma, Dan borca – 4. jul sve je slabije obilježavan. To je posledica nastojanja sadašnjeg režima da se sve što podsjeća na NOR i socijalističku revoluciju zaboravi, a time da se zaboravi i negira vodeća uloga KPJ u svemu tome. Svakako da ovome u mnogome doprinosi sadašnje stanje u organizaciji boraca, koja je podijeljena na dva dijela. Jedan dio slijedi politiku DPS-a, a drugi politiku SNP-a, a nijednima nije mnogo stalo do tekovine NOR-a, a još manje, odnosno, ili najmanje do tekovine socijalističke revolucije. Pored ignorantskog odnosa prema ulozi KPJ i njenog generalnog sekretara J.B. Tita u pripremanju, organizovanju i vođenju NOR-a, postoje i gore stvari. Svjedoci smo, već duže godina, svakodnevnog negiranja zasluga KPJ i tvrdnji o spontanosti narodnog ustanka i vođenju NOR-a. Čak se pokušava dokazati da su neke druge snage (četnici) prvi i pravi pokretači otpora okupaciji Jugoslavije iako se zna da su bili saradnici u borbi protiv snaga oslobodilačkog pokreta. Sve te neistine o KPJ (SKJ) i njenom generalnom sekretaru J.B. Titu plasiraju: antikomunisti, politikanti, karijeristi, profiteri, poltroni sadašnjeg režima i pobornici kapitalističkog sistema.

Međutim, sva nastojanja da negiraju nepobitne istorijske činjenice da je KPJ bila jedini i glavni faktor priprema organizovanja i vođenja NOR-a su uzaludna. Još 1938. godine CK KPJ ističe: „uoči predstojeće opasnosti za Jugoslaviju osnovna zadaća KP u ovom času je pokrenuti i organizovati sve narode Jugoslavije u borbi za odbranu nedeljivosti i nezavisnosti zemlje protiv Njemačkih i Italijanskih fašističkih agresora i njihovih pomagača“. Povodom okupacije Čehoslovačke (marta 1939. godine) CK KPJ konstatuje: „na redu su male države na Balkanu. Na redu je Jugoslavija“. KPJ je održala kontinuiranu antifašističku orijentaciju i onda kada su gotovo sve evropske KP, zbog sklapanja pakta o nenapadanju SSSR- Njemačka (avgusta 1939. godine) napustile antifašističku platformu. Na petoj zemaljskoj konferenciji KPJ – oktobra 1940. godine, pored ostalih istorijskih odluka, odlučeno je: da se partija orijentiše na stvaranje jedinstva svih progresivnih antifašističkih snaga. Ocjenjujući mogućnost da će Jugoslovenska vlada potpisati priključenje trojnom (fašističkom) paktu, CK KPJ svojim proglasom (sredinom marta) upozorava narode Jugoslavije da vlada priprema izdaju i poziva ih na „protestne skupštine i mitinge“. Događaje (proteste narodnih masa) posle potpisivanja pakta (25. marta) koje su predvodili komunisti – pokušavaju se prikazati spontanima.

Šestog aprila 1941. godine fašističke snage (51 divizija podržane sa 750 borbenih aviona) izvršile su napad na Jugoslaviju. Za nekoliko dana Jugoslavija je kapitulirala, kralj, vlada i vrhovna komanda pobjegli u inostranstvo, 300 hiljada vojnika jugoslovenske vojske povedeno u zarobljeništvo, Jugoslavija raskomadana i podijeljena među fašističkim agresorima.

Jedino KPJ nije priznala okupaciju i komadanje Jugoslavije. Komunisti postaju nosioci otpora okupatoru. KPJ vrši pripreme za oružani ustanak i opštenarodnu borbu za nacionalno i socijalno oslobođenje. U proglasu od 15. aprila CK KPJ poziva sve patriotske snage da „zbiju svoje redove u oslobodilačkoj borbi za istinsku nezavisnost i slobodu svih naroda Jugoslavije. U prvomajskom progalsu CK KPJ ističe da će KP još upornije i odlučnije organizovati i voditi borbu protiv okupatora, protiv raspirivača nacionalne mržnje „za bratstvo naroda Jugoslavije“. CK KPJ posebno ukazuje na značaj stvaranja borbenog saveza radničke klase i seljaštva. Ukazano je na potrebu sakupljanja oružja i formiranje udarnih borbenih grupa. CK KPJ je 27. juna 1941. godine obrazovao, umjesto vojnog komiteta, glavni štab narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije.

Politbiro CK KPJ 4. jula 1941. godine donosi odluku da ustanak otpočne. U tim sudbonosnim danima 1941. godine, u vrijeme kada su fašističke armije bile na vrhuncu svoje moći i kada je svaki otpor izgledao bezperspektivan, odluka KPJ o podizanju ustanka i pokretanju NOR-a predstavlja trenutak od kojeg počinje isitnski zajednička jugoslovenska istorija. Veličini trenutka doprinose činjenice: da je KPJ ušla u rat sa 12.000 članova, daleko od savezničkih snaga i u uslovima potpune okupiranosti snagama oko 400.000 vojnika. Plamen ustanka zahvatio je čitavu Jugoslaviju i prerastao u NOR i revoluciju. Zato je 4. jul 1941. godine jedan od najznačajnijih datuma u novijoj istoriji naroda i narodnosti Jugoslavije. To je nepobitna istorijska činjenica, kao i to da sve zasluge za pripreme, organizovanje, vođenje NOR-a i socijalističke revolucije pripadaju KPJ (SKJ).

Miomir DŽANKIĆ

Komunisti na Sutjesci

Savez komunista Jugoslavije- Komunisti Crne Gore organizovali su posjetu Tjentištu na Sutjesci i odali poštu palim herojima koji su, uz nadčeoječanske napore izvršili proboj iz neprijateljskog obruča 1943. godine.

Na dan proboja, ovoga 13. juna 2007. godine održana je sjednica Centralnog Komiteta, na prostoru amfiteatra "Pogledalo" koji se nalazi iznad spomenika, a u pravcu glavnog proboja 13.juna 1943. godine. Na sjednici je razmatrana simbolično i realno, samo jedna tačka dnevnog reda, pod nazivom "Kako dalje?"

Uz prisustvo članova CK i velikog broja komunista iz skoro svih crnogorskih opština, utvrđeni su osnovno zadaci na organizacionom, radno-operativnom, teorijskom i informativnom planu, koje na užem republičkom i internacionalističkom nivou treba realizovati.

Zaključeno je da se sjednica na Sutjesci završi poslije detaljnog razmatranja stavova i zaključaka u

komitetima i finalizira donošenjem posebnih dokumenata.

Organizaciju ove manifestacije pozdravile su komunističke organizacije sa prostora bivše

Jugoslavije, a posebno telegramima Savez komunista Jugoslavije, Savez komunista Srbije, Jugoslovenski komunisti i Centar "Josip Broz Tito" iz Beograda.

Kako dalje trasirati puteve razvoja socijalističkog društva?

Sagledavajući opšta životna zbivanja u našem društvu stiče se opravdani utisak da su se nagomilala mnoga neriješena pitanja vezana za vitalno državno i društveno uređenje države i društva uopšte. Zato se i u ranijoj istoriji naroda ovih prostora usled brojnih nesklada javljala potreba za nužnim promjenama usmjerenim ka uređenju i državnom modalitetu razvoja zemlje. U korist ovih promjena ogromnu ulogu igrala je i opšta spoljna – politička situacija u svijetu.

Treba li se podsjećati na činjenice koliki su udio imali južnoslovenski narodi u periodu istorije svjetskih ratova, kada su bili uvučeni u vrtloge interesnih sfera kapitalističkih zaraćenih blokova? Da li je potrebno diskutovati o tome šta su dobili od tih ratova? Ovakva i slična pitanja često su bila i teme brojnih studija i elaborata, te se na njima neću suptilnije zadržavati. Jedino bih našao za shodno da istaknem ulogu KPJ u njenoj uzornoj djelatnosti usmjerenoj ka razvojnem putu države i društva.

U današnjem vremenu pak, prepunom neriješenih problema, više je nego potrebna idejna komunistička vodilja i njena aktivnost. Jer, čini se, da nijedna druga partija nema toliku reformatorsku i humanu dimenziju koja bi opsežno vodila ka opštem društvenom progresu. Upravo u ovoj navedenoj konstataciji treba tražiti progresivni korak, koji se kao i svaki drugi početak čini najtežim, a to je omasovljenje KP novim mladim članovima i kadrovima, koji bi osvežili njene redove kako bi od nje (partije), stvorili moćnog faktora sposobnog da probudi društvenu misao i ustalasa narodne mase. To je svakako kompleksan i najteži idejno pokretački hod. No ne treba gubiti samopouzdanje- nije neriješiv i neostavrljiv! U mnogo navrata istorija je ukazivala na tako nešto.

Želio bih nadalje da istaknem da ovakvi razgovori doprinose dubljem razumijevanju savremenih problema, unapređivanju naučne misli i društvene prakse. Nastavljajući ranije izraženu misao o kadrovima, koji bi ušli u članstvo KP iz narodnih masa smatram da postoje bojniji kadrovi nego što se nama čini, samo se postavlja pitanje njihovog okupljanja i timskog, zajedničkog rada.

Očigledno je da o nekim pitanjima postoje različiti stavovi. Lično mislim, da nije suština i teškoća u tome. Problem je više u potrebi pronalazjenja organizacionih oblika u kojima će se o pojedinim temama nastaviti polemike i istovremeno, možda i spontano, naći mogućnosti da se dođe do suštine koja bi vodila reformaciji društvenog razvoja.

Dalja pitanja o kojima bih rado raspravljao jesu pitanja udruženog rada i društvene svojine. Termin udruženi rad mi često i u politici i u nauci, tretiramo kao gotovu kategoriju, a u stvari vodi se nimalo laka bitka, ne više za viši stepen udruženog rada, nego za njegov sami opstanak. Jer, u ovom vremenu više je nego očigledno u kakvoj se situaciji nalaze društvena dobra i kako se ista putem brojnih malverzacija (vaučeri i akcije u preduzećima), pretaču u individualne ruke. Ova pitanja su direktno vezana sa pitanjima društvene svojine. I društvena svojina se, često shvata kao gotova postojeća kategorija. Međutim pitanja statusa brojnih preduzeća jesu jasan pokazatelj kako se naočigled društva teško stečena društvena svojina pretače u individualne ruke. I oko toga će se u periodu voditi duga i teška bitka.

Marks u „Kapitalu“ kaže, da je društvena svojina utoliko više društvena ukoliko brže gubi klasni karakter svojinskih odnosa. Međutim, mnogi ovi neskladi direktno su nastali podgrijanim duhom kapitalističkog vijeta, zapadnih zemalja Evrope i Amerike. Postojeća konstelacija snaga i odnosa na svjetskoj političkoj sceni odraz je ovog disharmoničnog stanja u našoj zemlji. Kulminacija svih ovih abnormalnih događaja na našim prostorima jeste razbijanje SFRJ-a, i dalji događaj nakon toga. Jednom je neko rekao: „Velike sile su stvorile Jugoslaviju kada im je bila potrebna, i razbile je kad im više potrebna nije bila“. Zapadni svijet „ne poznaje“, sentimentalnosti i toplinu duha već sve posmatra kroz prizmu ličnih krutih interesa. Onda i ne čudi što je Lord Palmerston jednom prilikom tokom prošlog vijeka rekao: „Ne postoje vječiti prijatelji, niti vječiti neprijatelji, postoje samo vječiti interesi“. Upravo zbog ovakvog odurno prisutnog duha potrebni su nam mladi ljudi i isprofilisani kadrovi. No težina njihovog okupljanja leži u marginalnoj situaciji u kojoj se naš narod nalazi. Ali, mislim da često diskusije sa tim ljudima nijesu utopija već naprotiv embrioni tog početnog teškog koraka koji će nadalje sve snažnije i odlučnije pokrenuti društvo i diminuirati narodne mase. SKJ – KCG, je trenutno skromna partija u Crnoj Gori, ali sam duboko ubijeden da ima ogromne redove ljudi – simpatizera, koja bi u svakoj novoj istorijskoj nastaloj situaciji u zemlji, opet postala neprikosnoveno najveća partija, i ne samo to, već i opet bila ona stara dobra vodilja na putu ka normalizaciji odnosa i rapidnom izdizanju države i društva.

Mirko ĐURĐEVAC

CRNOGORSKA OPOZICIJA OLAKO JE PROPUSTILA DA IZGUBIMO REFERENDUMSKE IZBORE

Posle gubitka zajedničke države – Srbija i Crna Gora (Jugoslavija) sve se više osjećaju nedostaci, bratske ljubavi, koji su vladali dok je narod bio u zajedništvu.

Postavlja se pitanje da li smo mogli očuvati zajedničku državu i pobijediti na referenduskim izborima 21. maja 2006 godine. Ovo pitanje potresa patriotski opredijeljene građane, radničku klasu i narodne mase, jer je izgubljeno ono najdraže, a to je zajednička država. Grupa komunističkih simpatizera iz redova opozicije obratila mi se za list „Komunist“ napišem pismo izražavajući osjećaje kako oni cijene referendumske izbore, pa obzirom na te činjenice navešću neke pokazatelje koji su relevantni i za autora ovog pisma.

Pojedine grupe ljudi opozicionog članstva gubitak izbora pripisuje, neopreznosti i neaktivnosti crnogorskog opozicionog rukovodstva, jer je olako propustilo pobjedu na referenduskim izborima. U vezi sa ovim navešćuneke činjenice, koji su mogli pomoći da pobjeda bude na strani opozicije. Na referendumu u Crnoj Gori 21. maja 2006. godine glasalo je 185.000 građana za zajedničku državu Srbija i Crna Gora. Hvalilo je 4.200 glasiva, pa da pobjeda bude na strani opozicije – i očuvanja zajedničke države. Postavlja se pitanje na koji način opozicija je mogla sa sigurnošću dobiti dovoljno mali broj glasova, pa da pobjeda bude sigurna. Propuštene su sigurne šanse u aktiviranju DIJASPORE iz inostranstva. U svim stranima zemljama postojala je Srpska jednim dijelom i drugim dijelom Crnogorska dijaspora, koja je bila aktivna da se rado odazove pozivu za učešće na izborima, a o ovim djelatnostima pisala su i srpska, kao i pojedina sredstva crnogorskog novinskog javnog informisanja. Međutim, crnogorska mpozicija propustila je tu šansu i nijesu se aktivirali da označeno biračko tijelo dobave u Crnu Goru na dan glasanja. Po ovom pitanju, kao i po drugim pitanjima crnogorska opozicija odbija takvu mogućnost navodno da nijesu imali para. Međutim, opozicija je isto kao i pozicija iz budžetskih sredstava dobila podjednak dio novca za izborne troškove i ako je razumije se vladajuća koalicija imala mogućnost da za te svrhe uzme onoliko koliko joj je potrebno. No, opozicija pored dobijenog novca za izbore imala je mogućnost da traži pomoć od Srbije. Ovo tim prije što bi im izašli u susret preko 200.000 crnogorskih građana koji žive u Srbiji i kojima nije dozvoljeno da glasaju za crnogorski referendum. Zbog ovih i drugih

navoda olako smo izgubili pobjedu na referendumu, a time i zajedničku državu.

Radi upoznavanja čitalaca lista „Komunist“ treba navesti neke aktivnosti vladajućih protivnika, njihovu snalažljivost i rad da dođu do sigurne pobjede.

Oni su koristili dijasporu iz inostranstva i za vrijeme predizborne kampanje grupa funkcionera nlazila se u inostranstvu i na dan izbora 21. maja avionom prebačeno je u Crnu Goru blizu 100.000 glasača iz dijaspore i to im je bila najuspješnija djelatnost da dođu do pobjede. Međutim, kako je već navedeno u ovom tekstu to isto mogla je učiniti i crnogorsko opoziciono rukovodstvo, a bili su u prednosti, jer im je hvalilo samo 4.200 glasova.

Pored ovoga partije DPS i SDP nalaze se na vlasti u Crnoj Gori punih 17 godina, a da crnogorska opozicija i pored nekih podobnosti nije uspjela da dobije nijedne izbore. Postupak crnogorske vlasti posle pobjede na izborima Narodu i radničkoj klasi okrenu leđa, radeći samo za sebe i svoje lične interese, a ove navode potkrepljuju pojedini dokumentarni pokazatelji, koje treba navesti u tekstu ovog pisma.

Prvo stvore uslove da privatizuju mukom stečenu radničku i narodnu imovinu, koju je radnička klasa stvarala i stvorila u Socijalističkoj Jugoslaviji, jagmeći se ko će više dobiti kapitala od društvene i državne imovine. Na taj način za kratko vrijeme postali su kapitalisti i biznismeni. Privatizovali su i prisvojili radničke fabrike i preduzeća, a radničku klasu istjerali na ulice. Do maksimuma osiromašili građane i radničku klasu. Nezadovoljni narod i radnička klasa protestuje, protiv ovakve tiranije, nastupajući i organizovani kriminal. Iznad svega i ono što je najosjetljivije izvršena su i ogromna ubistva nevinih ljudi, čak su ubijeni i ljudi koji su bili na vlasti i u vlasti, da se ne bi odale strogo povjerljive tajne. Posebno je ojadilo i u crno zavilo crnogorski narod ubistvo Duška Jovanovića, koji je zračio kao narodni čovjek dobrotom i humanizmom.

Ovakve postupke crnogorske vlasti, crnogorska opozicija nije iskoristila u propagandne svrhe, a naročito prilikom izbora i predizborne kampanje, kako bi pridobili narod i ukazali na teško stanje u koje ih je uvukla ova vlast. Na svim izborima pozivali su se da su izbori pokradeni, te da su vladajuće partije na taj način uspjele da osvoje vlast. Postavlja se pitanje šta je radila opoziciona izborna komisija, na određenim izbornim biračkim mjestima, da vladajućim partijama dozvole krađu glasova velikih razmjera.

SNP, bila je najjača opoziciona partija, da bi na poslednjim izborima bila poražena. Na prethodnim izborima ova partija imala je preko 30 poslanika, dok je na poslednjim izborima dobila nešto oko osam poslanika. Ovo dovoljno ukazuje da je biračko tijelo ove partije bilo nezadovoljno postupkom opozicije, pa nijesu izašli da glasaju na izborima.

Komunisti Crne Gore i njihova ideološka opredjeljenja, sa zabrinutošću posmatraju razvoj događaja u Crnoj Gori i sa sigurnošću mogu tvrditi da su komunisti mogli doći do izražaja, današnja crnogorska vlast ne bi se ni godinu dana održala na vlasti, niti bi se bilo ko sa strane mogao miješati u unutrašnje stvari države. Ove su činjenice dokazane za vrijeme komunističke vlasti u velikoj Socijalističkoj Jugoslaviji, pod rukovodstvom druga Tita. Sve prednosti koje danas ima Crnogorska opozicija došli bi do izražaja i komunisti bi narod i radničku klasu izvukli iz bijede i poniženja, društvena imovina bila bi očuvana i narod bi živio kao nekad u socijalizmu. Na kraju nemam dovoljno novinskog prostora za pisanje, pa ću završiti sa onom znanom Marksističkom krilaticom: BUDI SE SJEVER I JUG – NAPRED ZA DRUGOM JE DRUG.

U ime grupe komunističkih opozicionih simpatizera iz B. Polja i u svoje ima Milorad ČOGURIĆ

Intervju sa Vladislavom Vukovićem, predsjednikom CK SKJ-KCG

~ Zbog čega ste i dalje ostali komunisti, družu Vukoviću?

Možda bi dovoljno bilo da kažem da sam to jer sam detaljno i u najboljim godinama svoga života proučio i usvojio osnovnu marksističku teoriju i živio u socijalizmu, koji mi je omogućio kao ratnom siročetu, da se školujem i postignem najveći nivo redovnog školskog vaspitanja i obrazovanja. Naglašavam vaspitanja, jer je to nešto više od obrazovanja koje ne dozvoljava da se čovjek prilagođava okolnosti mimo obrazovnih saznanja i prema prostoj dnevnoj utilitarnosti. Zbog toga osjećam se više komunisti nego članom komunističke organizacije, mada sam i u njoj veoma disciplinovan.

~ Po čemu ste Jugosloven, kada Jugoslavija više ne postoji?

Za slabe ljude i njihove neljudske težnje ništa ne postoji osim njihovog života. Nijesam mazohista, ali mi ne trebaju ugodnosti koje me dovode u poziciju da se odričem onoga što sam bio, a naročito ljudi jugoslovenske provijencije koji su me uvažavali i omogućili da se razvijem po mjeri mojih mogućnosti. Koji su to ljudi čije prijateljstvo i pomoć ne možete zaboraviti? Neću da pominjem velike ljude koji su bili na mojoj strani, odnosno ja na njihovoj i koji su me zadužili. Imam na umu obične ljude koji su mi kao humanisti u životu mnogo pomogli.

~ Da li je sve bilo pozitivno u Tvom komunističkom iskustvu?

Bez ikakvog ustezanja mogu reći da nije. Bilo je momenata određenih nesporazuma, ali nikada brutalnosti koja ruše moj integritet. Tako na primjer početkom sedamdesetih godina prošlog vijeka bio sam ocijenjen od najnižeg rukovodstva CK SK CG da sam svojim nečinjenjem u tadašnjoj redakciji „Prosvjetnog rada“ zbog običnih stvari bio uvršćen u grupu intelektualaca čl. SK koje treba uzeti na partijsku odgovornost i onemogućiti postavljanje na rukovodeća radna mjesta. To je bilo konstatovano u posebnom političkom materijalu, koji se kasnije naziva Bijela knjiga. Tada sam radio u CKSKCG, a kasnije u Zavodu za školstvo kao savjetnik za vaspitna i organizaciona pitanja, zatim kao direktor Ekonomske škole i Marksističkog centra u Titogradu. To pokazuje da me nijesu onemogućili, možda za neke više državne i političke funkcije, a ja sam uvijek pokazivao da mi do toga nije posebno stalo. Bunio bih se da me je neko sprečavao u struci, a toga nije bilo. Neskromno je, ali su svi sa kojima sam radio željeli da me imaju za saradnika pa i oni koji su me svrstali među one u tzv. „Bijeloj knjizi“. Socijalizam moga djetinjstva, mladosti i zrelog doba, ipak, je imao progresivan karakter.

~ Možeš li pobliže objasniti, ko su ti obični ljudi koji Te obavezuju na ponašanje i ispoljavanje?

Njih je mnogo. Ne mogu ih sve nabrojiti. Ali, jedna grupacija njih zaslužuje i posebnu moju pažnju i poštovanje.

~ Kaži nam nešto više o tome ko su oni?

Tu su mnogi prijatelji mojih roditelja koje je teško na malom prostoru nabrojati i koje uvažavam sa velikim pijetom. Reći ću nešto o nekim drugim. Znaš, ja sam učiteljsku školu završio u Banja Luci. Danas je to centar Srpske Republike. Pedesetih godina srpsku

dominaciju nijesam primjećivao. Imao sam utisak da u ovom gradu ima više muslimana i dosta Hrvata. Moje društvo su činili pripadnici svih narodnosti, ali moram priznati da su mi veoma bliski bili muslimani nezavisno da li su bili nacionalno opredjeljeni ili neopredijeljeni, pa Hrvati, da ne pominjem Srbe koji su me u svakom pogledu izjednačavali sa sobom. Kao nekom ko je pošao da se školuje daleko od svog zavičaja svi su htjeli da mi se nađu pri ruci, da pomognu. U tom pogledu mnogo prisnosti prema meni ispoljili su roditelji mojih drugova i drugarica muslimanske pripadnosti. Doživio sam mnogo prijateljske i bratske ljubavi i pažnje, koju nikada ne mogu zaboraviti i što još uvijek određuje moje ljudsko, društveno, političko i nacionalno ponašanje. Nikada neću zaboraviti razrednog starješinu Ibrahima Hamzića, profesora istorije ili mojih pedagoških idola Miroslava Vrabeca, Ljubomira Krnete, Ljubice Aleksić i dr.

~Nijesuli se kasnije stvari izmijenili?

Za neke jesu, ali za neke nijesu. Mnogo kasnije, kada smo postali fakultetski obrazovani ljudi, moj školski drug profesor psihologije dr Sead Nisirlić, kao pisac teksta u monografiji Učiteljske škole u Banja Luci, posebno ističe moju ličnost iako je slobodno, umjesto mene mogao isto tako govoriti o nekim svojim sunarodnicima.

Fakultet sam završio u Beogradu, gdje sam zaokružio moje marksističko formiranje. O tome neću detaljnije govoriti jer to razdražuje crnogorske nacionaliste, koji misle da smo tamo velikosrpski ostrašćeni.

~Vjerujemo ti druže Vukoviću, ali Jugoslavije više nema, pa zar nije bolje da se zadovoljimo Crnom Gorom, kao svojom državom?

Ja volim Crnu Goru i to ne manje od onih koji hoće da poginu za njenu nezavisnost. Ali više od njih volim da ona bude dio širih zajednica, prvo u okviru bivše Jugoslavije, Balkana, pa tek onda Evrope i svijeta. Nikako mi ne odgovara težnja onih koji hoće samostalnu Crnu Goru kao bijeg od Srbije jer nas je ona navodno, u prošlosti i da danas samo ugnjetavala. To je šovinizam koji ne mogu ni u kakvoj formi prihvatiti.

~Što mislite o Srbiji i Crnoj Gori u Evropskoj uniji?

Ako Srbija i Crna Gora ne mogu da se nađu u okviru zajednice ove dvije republike, tužna je njihova budućnost u EU. Ustvari, sve bivše jugoslovenske republike, pa i Slovenija, nemaju naročito perspektive u EU kada su svoju samostalnost izvojevale na nacionalizmu i šovinizmu prema narodima sa kojima su decenijama živjeli u zajednici temeljenoj na principima koji ne mogu biti bolji ni u organizaciji EU.

PRVOMAJSKA PROSLAVA NA IZLETIŠTU TUNJEVO

Prema ranije utvrđenom planu, komunisti Nikšića su svečano proslavili Prvi maj na izletištu Tunjevo kraj zelene Zete. Pun autobus i nekoliko kola, ukrašenih partijskim i jugoslovenskim zastavama, prokrstarili su gradom ispod Trebjesa uz neskriveni pozdrav brojnih građana, da bi se potom uputili ka odredištu. Slavljenicima su se na Tunjevu pridružili **Vlado Vuković** i **Zoran Radošević**, predsjednik i sekretar CK SKJ –KCG i član Predsjedništva general **Džankić**.

Na zastavama i parolama ukrašenom izletištu bilo je vrlo živo. Pjesma i muzika su odjekivali Bjelopavličkom ravnicom i privlačili brojne ribolovce i druge posjetioce. Mnogi od njih su željeli da vide kako komunisti proslavljaju međunarodni praznik rada u čijem su slavlju i oni nekada aktivno učestvovali. Pojedini su se priključili ovoj manifestaciji i sa sjetom se prisjećali ranijih proslava i srećnih vremena.

Pored zabave i veselja našlo se vremena i za podsjećanje na ovaj međunarodni praznik. Tako je o zanačaju Prvog maja i njegovom uticaju na zbližavanju radnika svijeta nadahnuo govorio profesor **Mirko Đurđević**, dok je u ime Cnetralnog komiteta skup pozdravio predsjednik Vlado Vuković i zaželio da se u buduću ovakve manifestacije održavaju širom Crne Gore.

I poslije, kako bi se reklo zvaničnog dijela, veselje je, uz jelo i piće, nastavljeno do kasnih popodnevni sati, kada se razdragana družina vratila u Nikšić s obavezom da slično proslavljaju sve značajnije datume iz naše slavne prošlosti.

V.M.

IZDAJNIČKI ČETNIČKI POKRET U CRNOJ GORI

Autor feljtona, "Zli putevi bratoubilaštva" nedavno objavljenog u dnevnom listu „Dan“ pod naslovom „Krvavo crnogorsko kolo 1941. – 1945.“, dr Vladimir Jovičević, postavlja se kao advokat četničke izdaje u Crnoj Gori. On polazi od unaprijed postavljene teze da su komunisti povelili bratoubilački rat, odnosno od tzv. "lijevih grešaka", koje su Narodnooslobodilačkoj borbi u Crnoj Gori nanijeli mnogo štete. Time se želi zaobići suština da su komunisti vodili rat protiv okupatora i njegovih slugu, oličenom u četničkom pokretu koji je predvodio pukovnik bivše kraljevske vojske Dragoljub – Draža Mihailović.

Ako je istina mjera svakog istoriografskog rada, a sigurno da jeste, zar je treba sto puta ponoviti! Nesporno je da su svi četnički komandanti u Crnoj Gori vjerno služili italijanskim i njemačkim okupatorima do kraja Drugog svjetskog rata. Pomenimo neke od njih, kao generalštabnog majora Đorđija Lašića, koji je od strane pukovnika Draže Mihailovića bio imenovan za komadanta svih četničkih snaga u Crnoj Gori, kapetana Pavla Đurišića, zloglasnog komadanta Limsko – sandžačkih četničkih odreda, koga je Hitler odlikovao ordenom „Gvozdenog krsta“, generala Blaža Đukanovića, pukovnika Baja Stanišića i kapetana Jakova Jovovića. – Sve gori od gorega!

Ne postoji kult nepogrešivosti. Ali, jedini antifašistički pokret u porobljenoj Jugoslaviji bio je partizanski, koji je predvodila Komunistička partija, odnosno njen generalni sekretar i komandant Vrhovnog štaba NOV i POJ Josip Broz Tito.

Rajko OROVIĆ

„Najviši“ Crnogorac XX vijeka

Televizija Podgorica, Prvi program, emitovala je emisiju o ličnosti Milovana Đilasa. Učesnici emisije, svako iz svog ugla, govorili su o životu i radu Đilasa, između ostalog, čuo se gčas: „da je Đilas najveći Crnogorac xx vijeka“. Nije li to prejaka riječ, visoka ocjena za čovjeka koji je kroz svoj život i rad imao niz negativnosti. Pored toga što je došao u sukob sa društvom koje je sam stvarao, zatim krivično odgovarao i dr., u „prilog“ mu ne ide i niz drugih negativnosti. Neću ništa govoriti o napisanim dijelima, koje mu je Zapad rado prihvatio i objavljivao kao npr. „Nova klasa“ i druga djela.

Istakao bih da je Đilas za vrijeme NOR- a u početku dizanja Narodnog ustanka u Crnoj Gori upućen kao ovlašćeni delegat CK KPJ, čiji je bio i član, kao lice od pomoći Crnogorskom rukovodstvu u organizaciji drugim poslovima oko razvoja NOB. Nije zadovoljio ni jednoj strani: ni pošiljaocu ni narodu Crne Gore. Zbog toga je bio zamijenjen Ivanom Milutinovićem. Oni koji pamte ta vremena, a bavili su se političkim zbivanjima znaju dosta Đilasovih, ne samo neprimjerenih, nego i zločinačkih djela. Kao prvo, sticao se utisak da je on svoj dolazak u Crnu Goru shvatio da se razračunava sa jednim dijelom starog kadra u KP. To potvrđuje održani sastanak P.K.KPJ Crne Gore na Kameniku iznad Pipera. Kako je Đilas bio zakasnio, a sastanak održan, to je na njegov zahtjev ponovljen. Saopštenje sa tog sastanka je žestoki napad na Aleksu Pavićevića, Milovana Anđelića i Marka Grgurovića, da su oni pritajeni antipartijski elementi. Ova, a bilo je i još optužbi, su predigra za organizaciju ubistva Alekse Pavićevića i Slobodana Marušića u kratkom vremenskom razmaku 1941. godine. O tome je nedjeljni list „Borba“ za subotu i nedjelju 9. i 10. juna 1990. godine. strana 18, objavio članak Ilije Vukadinovića, dio razgovora sa člankom CK i organizacionim sekretarom P.K.KP Crne Gore Božom Ljumovićem. Tom prilikom mu je Božo rekao „da je Milovan Đilas (tada je bio delegat CKKPJ) bez konsultacija sa pokrajinskim komitetom naredio da se ubije Aleksa Pavićević, bivši član partije od 1919., član P.K.KP za Crnu Goru i Boku i Slobodan Marušić. Marušić je studirao pravo u Subotici, a kasnije bio sudija u Danilovgradu. Razlog njegovog ubistva bio je poznat mnogima: u studentskim danima u nekoj raspravi Slobodan je ošamarao Đilasa, koji mu je još tada obećao da će mu za to platiti. Kada je 1941. godine Slobodan saznao da je Đilas delegiran u Crnu Goru, i kada su počela ubijanja ljudi iz zasjede, on je rekao nekim svojim prijateljima da će on biti ubijen od strane Đilasa, što se obistinilo. Po naređenju Pokrajinskog Komiteta ubijen je samo Milovan Anđelić, član Partije 1919. godine. O istim ljudima se navode isti podaci u Monografiji, opštine Kolašin i optužuje Đilas da je to njegovo djelo, a potpisnici su Batrić Jovanović, dr Miljan Radović, Spasoje Medenica i dr Novica Rakočević.

Kada je riječ o Božu Ljumoviću, čestitom čovjeku, a i može se bez sumnje vjerovati, i ja sam sa njim imao razgovor o ubijenim Komunistima. Tom prilikom, Božo mi je ispričao slučaj jednog čovjeka iz Bjelopavlića, ako sam dobro zapamtio prezivao se Brajović. Taj čovjek je bio doveden od partizanske straže na Radovče, gdje je tada bio lociran Glavni štan NOB-a za Crnu Goru. Kada je taj čovjek doveden, izašao je Đilas, posadio ga da sjedne na jedan kamen, izvadio pištolj i ubio ga bez ikakvog ispitivanja o eventualnoj kivići zbog koje je bio doveden.

O Đilasu zna više partizana učesnika bitke na Sutjeski. Tada smo bili razbijenu u predvečerje 13. juna, borba je bila skoro završena, dio naše vojske morao je da se ponovo probija preko Sutjeske i uputi natrag prema Crnoj Gori. Na jednom platou ispod nekih visokih stijena našlo se prilično naših boraca. Tu je bio i Komesar III Savine divizije Radomir Babić, komadant V Crnogorske brigade i još viših rukovodilaca, a među njima bio je i Đilas. Borci su bili grupisani očekujući mrak kako bi se u stroju uputili na prelazu preko rijeke. Tom prilikom je borac Miro Bogičević nešto rekao, ali ništa loše, može se reći bez veze. Pri tome se na njega Đilas ustremio, opsovao mu i oca i majku i udario ga kundakom puške u rebra. Miro je bio baš primjeran borac od početak do kraja rata.

Nije rijedak slučaj da Đilasov sistem odbrane prebacivanje krivice na one koji su izvršili naredjenje, ubistva. Konkretno slučaj Milovana Anđelića. U vezi sa Aleksom Pavićevićem, pošto je on moj otac i ja sam imao priliku da Đilasa pitam o tom slučaju, ne znajući podatke Boža Ljumovića. Naravno, Đilas mi je rekao da on tome ne zna, da to zna Blažo Jovanović. On je samo izjavio da su mu rekli, da se ovo odnosi na crnogorsko rukovodstvo, da je Aleksa bio Trockista, pa i dodao: „eto ni on nije izdajnik“. Karakterističan je slučaj sa Đilasom, a to je znalo dosta crnogorskih partizana, da je kada su naše jedinice bile potisnute iz Crne Gore ka Bosni, Đilas, bez ikakvog povoda prilikom predaha jedinice sa kojom je on bio, u blizini sela u nekom voćnjaku, kada je izašao jedan seljak, valjda vlasnik imanja, potegao pušku i ubio tog ni krivog ni dužnog čovjeka.

Eto, na osnovu samo ovih navoda, može li Đilas biti „Najveći Crnogorac xx cvjeka“?. Koliko je bilo većih od njega, pa i među njegovim žrtvama. Njegovu postupci govore ne samo o hirovitosti, nego ga svrstavaju u red pataloških tipova. A, javna izjava o odricanju od komunističkih ideja, koje je sprovodio, govori takođe o tom čovjeku.

Sve ovo ne daje pravo „akcionarima za vaskršnuće“ Đilasa. S pravom bih postavio pitanje „Da li bi se zalagali za Đilasa sada u ovim teškim i mutnim prilikama, da je kojim slučajem ostao postojan i dosledan Komunist?.

Borislav - Boro Alekse Pavićević

Na Malom brdu u Podgorici – straže

Sirotnija podgorička: bezzemljaši, nadničari, radnici bez stalnog posla, oni čije firme ne uspiješe da im u toku radnog vijeka ne dodijele stan, kao i poneki crnobezizijanac podigoše krov nad glavom – kuće u ljutom kamenu. Ima tu i legalne kupovine placeva i uzurpacije, ali manje od one koja je izvršena ili ne vrši dolje u ravnici i u užem dijelu grada. Tamo se nešto poruši, ali je mnogo više onoga što se preskoči i za male pare legalizuje.

Vlast je vlast i svemoćna i kada je humana u punom smislu socijalna, ali i kada je brutalna, diktatorska. Jednom riječju svemoguća. Ali svakoj istekne rok i dođe trenutak da se i njoj sudi.

Ova sadašnja vlast u Podgorici mnogo je prevrtljiva, čas pali, pa gasi prema trenutnoj političkoj potrebi. Kada su izbori i minuvši referendum, onda je sve moguće, pa i uklapanje u urbanistički plan i legalizacija nelegalno podignutih stanova. Očigledna ilustracija ove konstatacije je situacija na Malom brdu. Vlast je ipak pustila da ljudi sagrade kuće (kao da nije imala legalne službe za kontrolu), pa je poslije priprijetila rušenjem, da bi ispred referenduma i izbora obećali legalizaciju. U skladu sa tim izgradili su propisnu ulicu koja povezuje ovo naselje sa ostalim dijelom grada. Time su mnoge žitelje ovoga grada upecali da glasaju za projekat samostalne Crne Gore i na izborima vladajuće partije.

Sada je sve zaboravljeno. Planirano je rušenje, jer će tu, navodno, da se gradi ekskluzivno naselje (za neku novu gospodu). To je ozlojedilo stanovnike ovoga naselja, pa su se organizovali u danonoćne straže koje su, i pod cijenom života spremne da brane svoje domove.

U svemu ovome treba da nadvlada razum, humanizam i čovjekoljublje. Postojeće naselje treba legalizovati po principima socijalne pravde. Svi, prema svom stvarnom statusu treba da plate određene komunalne obaveze. Potrebno je vidjeti stvarni status svih koji su izgradili kuće i prema tome regulisati njihove materijalne obaveze. Jedino prema onima koji su uzurpirali prostor i izgradili kuće, ne za svoje stanovanje, nego za bogaćenje izdavanjem u zakup, ne treba iskazivati bilo kakve povlastice.

U ovom trenutku, mi komunisti izražavamo razumijevanje, solidarnost i spremnost da pružimo svaku pomoć onima koji brane svoje domove od rušenja. Naše mišljenje i opredjeljenje dijele mnogi građani, pa vlast ne bi smjela da ispuni svoj naum na Malom brdu, jer bi to sigurno išlo i u korist njene štete.

BIG BRATO-HAUG!

Pomaži danas ili ikad. Vidiš li što radimo? Vidiš li dokle smo dogurali? Ako je trebalo izmisliti *Velikoga brata*, onda smo to mi koji bi trebalo nečesovu koris' da imamo.

Česovi smo to mi narod. Će se neko ne sjeti da Njegoša, Marka, Teslu, Tita ne zovnu da je Big brat. Sad se vidi da to ne može, mi takvu braću ne zaslužujemo. Ko je dočeka današnju transatlantsku, transuniverzalnu, transparentnu MNE zaslužuje ovakvoga brata.

Ovakvi Veliki brat je po mjeri maloga sitnoga naroda. Mi smo se toliko prosijali da je i ovi prevelik za nas. Ovo je brato grdna tvorevina, koja izražava grdni nazor na čojka. Mi smo ka' nečesove lutke na konac, vidimo se samo na javni servis. To se zove globalizacija na baštini javnog servisa. Jesmo li mi ovoga svjesni?

Koliko ćemo ove aveluke plaćat' u budućnost! Kad ti ture kavez pred nos on može bit' i smiješan i zabavan, sve dok ti ne postane srestvo za gradnju kaveza u tvoju glavu. E onda je prekasno, onda ti nije ni smiješno ni zabavno.

Viđoste li prije neku noj na javni, Će su sproveli nečesovu anketu kod nikšićkija đaka. Pitanje glasi: *je li drug Tito pozitivan ili negativan*. Nijesam vjerova' - 91 % pozitivan i 9 % negativan! Ima li ide ikoga da ovu MNE mladost usmjeri put takvoga brata? Kuku bratu bez brata! Brat je mio koje vjere bio. Ovode ima samo jedan mali uslov - da si brat.

E ovi Big brato je oštrouman, zna on što mi 'očemo. On je oštrouman pa zatvori desetak našija "idola" u njegovu kuću ka' brave u tor. Mi svaku noć patimo da i se što ne desi ka' da su ni najrođeniji, a desi se nama. Vrlo brzo mi svatimo da to nijesu oni naši, no baš ka' bravi, a ne naši "idoli".

Kavez treba razbiti i shvatiti da je to mučni pa prosipi. To nijesu vrijednosti, to je magla, to je ništa, to je mut-mutit, što bi reka' brat Malisor. Ajte da tražimo drugoga brata koga će ova momčad poštovat' na vrijeme.

Naježim se kad pomislim na Dan mladosti, kad smo svi bili "Valteri". Moš' li zamisliti BIG BRATE da danas nekome nam pane da slavi tvoj rođendan. Nemo' da mi se naljutiš, teke tebe bi umjesto štafete donijeli malo duvana, nafte ili marihuane. Tvoj rođendan bi nazvali dan šverca, laži i prevare. Kakav bi to bio dan, to ne bi bio dan - to ni je svaki dan!

Big brate, izmisliti makar u jutarnji servis za ove 91 % neku poštenu priču, inače zapamti - od matranka se pita ne načinja!

Pozdravlja te Cico Miletin koji te gleda, i mogu ti sa žaljenjem konstatovat' da ti posa' odlično ide, i bo'im se ako te ko ne prekine od ove skraćenice MNE biće MENE NEMA.

Cico Miletin

Iz povjerljivih izvora

Crnogorce i Albance teško je bilo odučiti od krvne osvjete, a da poštuju svoje sudove, a nikako kada se radi o tuđinu (Turskim, Austrijskim, Talijanskim, Njemačkim). Nema razloga da se crnogorska opozicija ljuti što je potpisan ugovor da se američkim prekršiocima u Crnoj Gori ne sudi tu, nego u SAD.

Potpisivanjem sporazuma Crne Gore sa SAD o tome da niko u svijetu, i ne daj bože naši sudovi, ne smije da sude američkim zlotvorima (učioniocima zlih djela) osim njihovih sudova, ozloijedio je EU. Time smo dokazali da smo principijelno zainteresovani za saradnju sa zemljama sa kojima nas ni cunami ne spaja, a kamoli nekakve zajedničke granice (pi, pi, pi ...).

Pošto se ne možemo složiti ko da bira sudije u Crnoj Gori, predlaže se da nam sudovi budu odjeljenja američkih, jer nas uče da su oni mimo svijeta uznapredovali u svakoj, pa i u ovoj oblasti.

Danilovgrad je ostao decenijama nerazvijen jer nije dozvoljavao da ga okupira Podgorica (Titograd) i Nikšić. Sada je shvatio da mu spasa nema, pa je odlučio da ga okupira SAD (tamo će raditi jedno malo američko strelište za obuku čuvara američke slobode).

Pošto je nova vlast šampion u preimenovanju ulica, trgova, a i gradova, to se ozbiljno preporučuje potomcima nekih istaknutih predaka da ne dozvole imenovanje ulica i drugih objekata njihovim imenima. Na taj se način spašavaju od neprijatnosti ponovnog preimenovanja, koje će uslijediti.

Izjašnjavanje crnogorske vlasti da teži EU samo je dimna zavjesa za nešto drugo. Vlast hoće crnogorski narod da ugura, onako bez mijenjanja i prilagođavanja, bez obzira gdje je to (važno je da idemo tamo gdje neko više plati – normalno vladajućim, kojima je sve na tenderu rasprodaje).

Ako Kosovo bez Metohije (Nju Albance ne priznaju) postane nadgledana republika, Crna Gora će biti nekontrolisani protektorat SAD.

Pisaće se istorija Crne Gore za period 1910. – 2006. godine sa sledećim sadržajem:

~ Kraljevina Crna Gora do rastura 1916. godine.

~ Austrijska okupacija i nestanak Crne Gore 1918. godine zaslugom svih velikosvjetskih probisvjeta.

~ Katastrofalna okupacija Crne Gore 1941. godine i željeno proglašenje njene nezavisnosti angažovanjem crnogorskih nacionalista i italijanskih fašista (trajala je nepuna 24 sata).

~ NOB-a i uzdizanje Crne Gore u red šest ravnopravnih jugoslovenskih republika i više decenijski zajednički život zaslugom komunista, partizana i radničke klase.

~ Dugo očekivana i ostvarena nezavisnost Crne Gore (21. maja 2006. godine sa himnom: „Oj svijetla majska zoro“. Neke stihove napisao je jedan proustaški fašista).

Uloga u njenom osamostaljenju: crnogorskih nacionalista, secesionista, albanskih internacionalista, hrvatskih susjedista i muslimana kojima neka viša sila svake desete godine mijenja naziv nacionalnosti.

P.S. Vrijeme izdavanja višetomne istorije zavisiće od toga do kada će biti tačno utvredno koje su zemlje najviše pomogle najnovije osamostaljenje Crne Gore. Ako to ne bude učinjeno, istorija ne bi više bila **učiteljica života**.

KOMUNIST, izdavač: CK SKJ, Podgorica, p.fah 113

REDAKCIJA: Vladislav Vuković, dr Vojislav Miljanić, Obrad Manojlović, Mirko Vuković, Miomir Džankić, Zoran Radošević, Milorad Čogurić, Milika Vojinović, Milan Medenica.

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju.

List KOMUNIST upisan je u evidenciju javnih glasila Republike CRNE GORE kod Republičkog sekretarijata za informacije pod brojem 23 od 30 juna 1944.